

pak zahlužený objekt snad ze 13. století situovaný v jihovýchodním rohu rajského dvora. Coby usazení do stavebněhistorického kontextu dobře poslouží text Zdeňka Chudárka o proměně areálu kláštera ve druhé polovině 20. století s důrazem na památkovou obnovu v letech 1995–2015.

Jakkoliv i poslední tematický oddíl spadá do stavebněhistorické oblasti, jako celek vykračuje za hranice kladrubských dějin a předestírá různorodý obsahový i geografický vějíř témat. Jan Anderle pojednává o gotickém kostele sv. Petra a Pavla v Liticích, jehož oprava v letech 2006–2010 přinesla díky objevu sekundárně použitých stavebních prvků cenné informace o starší románské stavbě. Tento objekt není podchycen písemnými prameny, v nichž se vynořuje až po polovině 14. století. Anderle nahlíží na Litice jako na vlastnický kostel, vystavěný v polovině nebo třetí čtvrtině 12. století a navázaný na sídlo Drslaviců, kteří jsou doloženi na Plzeňsku od šedesátých let 12. století. Románský kostel, jenž patrně zanikl až v čase přestavby kolem roku 1400, pokládá autor za mimořádnou stavbu, jež nemá v okolí analogii. Anderle v tomto ohledu poukazuje na podobnost stavebních prvků kostelů v Liticích a ve Svojšíně (ten představuje pojitko ke Kladrubům), avšak neodvažuje se rozhodnout, zda se jedná o přímé ovlivnění, anebo o společné sdílení obecných forem.

V centru pozornosti Jiřího Slavíka stanul objekt benediktinského proboštství v Broumově. Zdejší lokalitu coby symbiózu opevněné tvrze (resp. hradu) a kláštera označuje Slavík za mimořádný případ v českém a nejspíše i středoevropském kontextu. S pomocí aktuálních průzkumů autor poopravuje dosavadní výklad geneze klášterního komplexu, kterou je třeba jakožto dlouhodobý proces rozprostit do většíny 14. století. V regionu východních Čech setrvali i Miroslav Kovář s Radkem Bláhou, kteří se zaměřili na stavební vývoj benediktinského kláštera v Opatovicích nad Labem. Toto opatství s kořeny v závěru 11. století zaniklo roku 1421 tak dokonale, že dnes v podstatě nevíme takřka nic o jeho stavební podobě. Prostřednictvím zevrubné analýzy dochovaných architektonických zlomků, jak z aktuálního průzkumu lokality klášterišťe, tak starších nálezů ze sbírek královéhradeckého muzea, autoři nastiňují možnost, že se na výstavbě opatovického benediktinského i královéhradeckého minoritského kláštera podílela stejná stavební huť; autoři ji do literatury uvádí jako „Hradecko-opatovickou“.

Předkládaná kniha je klasickým konferenčním sborníkem se všemi klady i zápory. Postihuje sice širokou škálu témat a přináší řadu podnětných

příspěvků, souborný obraz dějin kladrubského benediktinského opatství však nenabízí a ze své podstaty ani nabídnout nemůže. Pokud ovšem hlavní editor nastínil úkol sepsat syntézu dějin kladrubského kláštera, nepochybně i tato publikace bude jedním z důležitých stavebních kamenů. A přinejmenším studie Karla Nováčka, Jana Anderleho či Jiřího Slavíka mají potenciál obohatit nejen kladrubskou historiografii, ale i širěji koncipované mediivistické bádání.

JOSEF ŠRÁMEK

Jan N. ADÁMEK, *Mučedníci písečtí. O vypálení a rozboření kláštera Svatého Kříže Řádu bratří kazatelů, jinak též dominikánů, v královském městě Písku a nelítostném vyvraždění tamních řeholníků v neděli 20. dne měsíce srpna L. P. 1419*, Prácheňské muzeum, Písek 2019

XLI s., ISBN 978-80-86193-70-0

Vypálení dominikánského kláštera v Písku 20. srpna 1419 je v husitologické literatuře pevně ukotveno jako jeden z prvních obrazoboreckých činů, k nimž po smrti Václava IV. došlo na českém venkově. U příležitosti 600. výročí této události byla v létě roku 2019 uspořádána Prácheňským muzeem výstava a zároveň vydána doprovodná publikace. Jan N. Adámek se v ní opřel o svoji starší studii z roku 2004, kterou rozšířil a doplnil o edici příslušných pramenů. Cenná jsou v tomto souboru zejména dosud nepublikovaná svědectví ze 17. a 18. století, převážně z římského Generálního archivu Řádu kazatelů.

Pokud jde o skutečně autentická dobová svědectví, máme k dispozici pouze kroniku Vavřince z Březové, jež hovoří o vyhnaní mnichů, její soudobý český překlad a glosovaný výtah z Vavřince. Dalším zdrojem je až Václav Hájek z Libočan. Autor připouští, že Hájek a po něm Zachariáš Theobald, kteří líčí událost podrobněji než Vavřinec a především mluví na rozdíl od husitského kronikáře o fyzické likvidaci píseckých řeholníků, mohli mít k dispozici nějaké řádové zdroje. Adámek počítá i s existencí autentické místní tradice, na niž se odvolávají dominikánské prameny ze 17. století. Na základě kombinace všech svědectví pak podává poměrně barvitý a detailní průběh události z 20. srpna 1419.

Nutno však dodat, že prameny vybízejí i k jinému, stržlivějšímu výkladu. Hájkovo rozvinutí

příběhu patrně nevychází ze skutečnosti, že by měl k dispozici řádové prameny, ale zcela zapadá do jeho způsobu domýšlení historických událostí a pojmání husitské epochy. U Vavřince absentující motiv kněží věrných římské církvi, kteří odmítli davu podávat podobenjí a byli proto zavražděni, je charakteristický pro Hájkův reper-toár. Ani místní písecká tradice, na niž se odvo-lává pozdější řádová historiografie, není zřejmě autentická, ale vychází právě z Hájkovy kroniky. Recentní výzkum tohoto unikátního pramene ukázal, jak se Hájkovy příběhy okamžitě stáva-ly – ať už v prostředí měst, či šlechty – součás-tí historické paměti, o jejíž autentičnosti již za pár desetiletí nikdo nepochyboval. Dle mého tedy nemůžeme počítat s existencí události blíz-kých řádových pramenů či místní tradice – obojí vzniklo až na základě Hájkovy kroniky.

Rovněž upřesňování okolností násilného činu či počtu usmrčených, k němuž dochází v průbě-hu 17. století, nelze přičítat zohlednění nějakých dnes již neznámých svědectví a konstruovat na jejich základě reálný průběh události. Řádová his-toriografie má zde zjevně legendistickou povahu a snaží se „zpřesňováním“ události vyzdvihnout mučednický charakter osudu píseckých domi-nikánů (ať již byly záměry autorů jakékoli, snad i svatořečení?). Ač samozřejmě nelze vyloučit žádnou variantu, osobně bych se přidržel té mini-malistické, jak nám ji zprostředkoval Vavřinec z Březové. Ostatně nelze se domnívat, že pokud by došlo ke zbytečnému masakru, nechal by si to proslulý husitský kronikář, jenž neopomněl zmínit žádný prohřešek venkovských radikálů, pro sebe.

Poslední úvaha nastoluje další důležitou otáz-ku, zda se ony události skutečně odehrály v Písku. Jak soudobý překladatel Vavřincovy kroniky, tak i později Adam z Veleslavína totiž lokalizaci *in Pies-ka* chápali jako novoměstský klášter Panny Marie Sněžné, zvaný Na Písku. To by ostatně mnohem lépe zapadalo do kontextu událostí, neboť útoky husitů na řádové instituce bezprostředně po smrti Václava IV. máme doloženy jen v Praze. A napadení právě tohoto konventu dává smysl i z toho důvu-du, že šlo o „exilové“ působišťe Jana Želivského, který s mnichy klášterní kostel sdílel. Připomeň-me, že se útok odehrál v neděli, stejně jako 30. čer-vence 1419, kdy se po Želivského kázání husitský dav vypořádal s protivníky na radnici. Zajímavý je i doplněk autora výtahu z Vavřincovy kroniky, jenž k předloze připojil zmínku o zničení obrazů. To také vypadá spíše na řízenou obrazoboreckou očis-tera v Písku. K lákavým domněnkám je ale nutno uvést i hlavní protiargumenty. Vavřinec konvent charakterizuje jako *monasterium predicatorum*, zatímco klášter Panny Marie Sněžné náležel kar-melitánům; novoměstský konvent se pak uvádí většinou s přízviskem *in Arena*, nikoli *in Pieska*.

Okolnosti zániku dominikánského kláštera v městě Písku se patrně již spolehlivě zrekonstruo-vat nepodaří. Chvályhodně zpřístupněné barokní prameny nám k řešení této otázky, jak jsem se pokusil ukázat, patrně nepomohou, poukazují ale na jiný fenomén, problematiku konstrukce „sva-tých“ v epoše rekatolizace. Tuto otázku nicméně může medievista ponechat povolanejším.

ROBERT NOVOTNÝ